

תפסיר רס"ג

כה א) ת'ם קאל אללה למוסי'.
 פי טור סיני תפלימא: ב) מר
 בני אסראיל וקל להם. אדא
 דכ'לתם אלי אלבלד אלדי
 אנא מעטיכם. פעטלו אלארץ
 עטלה ללה: ג) אן תכון סת סנין
 תזרע ציעתך. וסת סנין תרפק
 פרמך. ותגמע ג'לתהא: ד) ופי
 אלסנה אלסאפעח עטלה
 לאלארץ. הי סבת ללה
 (י"נ: עטלה הי סבת ללה. והי
 סבת אלארץ). לא תזרע

גדג לנחת שבת ושני וחמישי בהר סיני

כה * **וידבר יהוה אל-**
משה בהר סיני לאמר:
 ומליל יי עם משה. בְּטוֹרָא דְּסִינִי לְמִימְרָ:
דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
ואמרת אליהם כי תבאו
אל-הארץ אשר אני נתן
לכם ושבתה הארץ שבת
ליהוה: מליל. עם בני ישראל ותימר

להון. ארי תיעלון לארעא. דאנא יהיב לכון. ותשמיט ארעא.
 שמתא קדם יי: **שש שנים תזרע שדך ושש**
שנים תזמר פרמך ואספת את-תבואתה: שית
 שנין תזרע חקלך. ושית שנין תכסח פרמך. ותכנוש ית עללתה:
 ובשנה השביעת שבת שבתון יהיה לארץ
שבת ליהוה שדך לא תזרע וכרמך לא
תזמר: ובשתא שביעיתא. נח שמתא יהי לארעא.

— כס"י —

במשנה תורה, למדנו שכללותיה ופרטותיה
 בלן נאמרו מסיני, ובא הכתוב ולמד כאן על
 כל דבור שנדר למושה שמסיני היו כלם
 כללותיהן ודקדוקיהן, וקורו ונשנו בערבות
 מואב: **שבת לה'**. לשם ה' כשם שנאמר
 בשבת בראשית: **יהיה לארץ**. לשדות
 ולכרמים: **לא תזמר**. שקוצצין ומורותיה.

פה 6 בהר סיני. מה עגן שמשא אצל הר
 סיני, והלא כל המצות נאמרו מסיני, אלא
 מה שמשא נאמרו כללותיה ופרטותיה
 ודקדוקיה מסיני, אף בלן נאמרו כללותיהן
 ודקדוקיהן מסיני, כף שנויה בתורת כהנים.
 ונראה לי שכוף פרושה לפי שלא מצינו
 שמת קרקעות שנונית בערבות מואב

תפסיד רס"ג

צ'יעתך. ולא תרפק כרמך: (ה) וכלף זרעך פלא תחצודה. ואלפראד מן ענבך פלא תקטפה. לאנהא סנה' עטלה לאלארץ: (ו) וליכון מא יגבת מן אלארץ' אלמעטלה לכם מאפלא. לך ולעבדך ולאמתך. ולאגירך ולציפך. אלמקימין מעך: (ז) ולבהאימך. ולאלוחש אלדי' פי ארצך. תכון גמיע

דתשמיט קדם יי. חקלך לא תזרע. וכרמך לא תכסח: ה את ספיח קצירך לא תקצור ואת-ענבי נזירך לא תבצר שנת שבתון יהיה לארץ: ית פתי חצרך לא תחצור. וית ענבי שבקך לא תקטוף. שנת שמטתא יהי לארעא: וְהִיתָה שַׁבַּת

הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלַאֲמֹתֶיךָ וְלַשְּׂכִירְךָ וְלַתּוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ עִמָּךְ: וְתָהִי שְׁמִיטַת אֲרָעָא לְכוֹן לְמִיכַל. לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלַאֲמֹתֶיךָ וְלַתּוֹתְבֶיךָ: דְּדִירִין עִמָּךְ: וְלִבְהֵמֹתֶיךָ וְלַחֵיהָ אֲשֶׁר בְּאַרְצֶיךָ תִּהְיֶה כָּל-תְּבוּאָתָהּ לְאֹכֹל: וְלִבְעִירְךָ. וְלַחֵיתָא דְּבִארְעָךְ:

— כס"י —

שנים בה, אתה ושכירך ותושבך: שַׁבַּת הָאָרֶץ לָכֶם לְאֹכְלָהּ. מן השבות אתה אוכל, ואי אתה אוכל מן השמור: לָךְ וְלַעֲבָדְךָ וְלַאֲמֹתֶיךָ. לפי שנאמר (שמות כג יא) ואכלו אביוני עמך, יכול יהיו אסורים באכילה לעשירים, תלמוד לומר לך ולעבדך ולאמתך, הרי בעלים ועבדים ושפחות אמורים כאן: וְלַשְּׂכִירְךָ וְלַתּוֹשְׁבֵיךָ. אף הגוים: וְלִבְהֵמֹתֶיךָ וְלַחֵיהָ. אם תיה אוכלת בהמה לא כל שכן, שמונותיה עליה, מה תלמוד לומר ולבהמותך, מקיש בהמה לחיה, כל זמן שחיה אוכלת מן השדה האכל

ותרגומו לא תכסח, ודומה לו (ישעי' לג יב) קוצים פסוקים, (תכ"ס פ י) שרפה באש פסוקה: כ את ספיח קצירך. אפלו לא זרענה והיא צמחה מן הזרע שנפל בה בעת הקציר, הוא קרוי ספיח: לא תקצור. להיות מחזיק בו בשאר קציר, אלא הפקר יהיה לכל: נזירך. שהנורת והפרשת בני אדם מהם ולא הפקרתם: לא תבצר. אותם אינך בוצר, אלא מן המפקר: וְהִיתָה שַׁבַּת הָאָרֶץ וגו'. אף על פי שאסרתים עליה, לא באכילה ולא בהנאה אסרתים, אלא שלא תנהוג בהם כבעל הבית, אלא הכל יהיו

זולק הרקדוק: ה ואת ענבי. דגש הנו"ן לתפארת (מהר"ב):

תפסיר רס"ג

ג'לתהא מאפלא: ח) ת"ם אחין סבע סנין עטלה. ודיאלך אלסבע אלסנין סבע מראר. פיציר גמלה דיאלך תסעה וארבעין סנה: ט) ואצרב בבוק מגלב. פי אליום אלעאשר מן אלשהר אלסאבע, והו יום אלג'פראן. אצרבו פיה באלבוק פי גמיע בלאדכם: י) וקדסו הד'ה סנה אלסאלאק.

תְּהִי כָּל עֲלֻלְתָּהּ לְמִיכָל: ס ספרי תימן וְסִפְרַת לָךְ שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים שִׁבְעַת שָׁנִים וְהָיוּ לָךְ יְמֵי שִׁבְעַת שָׁבָתוֹת הַשָּׁנִים תִּשְׁעַת וָאַרְבָּעִים שָׁנָה: וְתִמְנִי לָךְ. שִׁבְעַת שְׁמֹטָן דְּשָׁנִין. שִׁבְעַת שָׁנִין שִׁבְעַת זְמַנִּין. וְהָיוּ לָךְ. יוֹמֵי שִׁבְעַת שְׁמֹטָן דְּשָׁנִין. אַרְבָּעִין

וְתִשְׁעַת שָׁנִין: ט ספרי תימן וְהָעֵבֶרֶת שׁוֹפֵר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבַעִי בְּעֵשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים תִּעְבְּרוּ שׁוֹפֵר בְּכָל אֲרָצְכֶם: וְתַעֲבֹר. שׁוֹפֵר יִבְבֵּא בִּירְחָא שְׁבִיעָאָה. בְּעֵשְׂרָא לִירְחָא. בְּיוֹמָא דְּכַפּוּרִיא. תַּעֲבֹרוּן שׁוֹפְרָא בְּכָל אֲרַעְכוֹן: וְקִדְשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה וְקִרְאתֶם דְּרוֹר בְּאֶרֶץ לְכָל-יֹשְׁבֵיהָ יוֹבֵל הוּא תִּהְיֶה

— רס"י —

ממשמע שנאמר ביום הכפורים איני יודע שהיא בעשור לחדש, אם כן למה נאמר בעשור לחדש, אלא לומר לך תקיעת עשור לחדש דוחה שבת בכל ארצכם, ואין תקיעת ראש השנה דוחה שבת בכל ארצכם, אלא בבית דין בלבד: וקדשתם. בכניסתה מקדשין אותה בבית דין ואומרים מקדשת השנה: וקראתם דרור. לעבדים, בין נרצע, בין שלא כלו לו שש שנים משנמכר. אמר ר' יהודה מהו לשון דרור, כמדיר בי דירא ומסחר בכל מדינה וכו', שדר בכל מקום שהוא רוצה ואינו ברשות אחרים:

לבהמתך מן הבית, בלה לחיה מן השדה בלה לבהמתך מן הבית: ח שבת שנים. שמשות שנים, יכול יעשה שבע שנים רצופות שמטה ויעשה יובל אחריהם, תלמוד לומר שבע שנים שבע פעמים, הוי אומר כל שמטה ושמטה בזמנה: והיו לך ימי שבע וכו'. מגיד לך שאף על פי שלא עשית שמטות עשה יובל לסוף ארבעים ותשע שנה, ופשוטו שלמקרא יעלה לך חשבון שנות השמטות למספר ארבעים ותשע: ט והעברת. לשון (שמות לו ו) ויעבירו קול במחנה, לשון הכרזה: ביום הכפורים.

תפסיר רס"ג

ונאדו בעתק פי אלבלד לגמיע
 אהלה. פתפון לכם אטלאקא.
 ירגע פיהא כל אמר אלי חוזה
 ואלי עשירתה: יא) ומן שרוט
 הדיה סנה' אלאטלאק סנה'
 אלכ'מסין. אן לא תזרעו פיהא.
 ולא תחצדו כלפיהא. ולא
 תקטפו פראדהא: יב) לאנהא
 סנה' אטלאק. תפון לכם
 מקדסה. ומן אלצחרא.
 תאכלו ג'לתהא מבאחא:
 ג) ופי הדיה סנה' אלאטלאק.

לְכֶם וּשְׁבַתֶם אִישׁ אֶל-

אֶחָזְתּוֹ וְאִישׁ אֶל-מִשְׁפַּחְתּוֹ

תָּשָׁבוּ: ותקדשון. ית שנת

חמשין שנין. ותקרון חירותא. בארעא

לכל יתבהא. יובלא היא תהי לכון.

ותתובון. גבר לאחסנתיה. וגבר

לזרעיתיה תתובון: **יובל**

הוא שנת החמשים שנה

תהיה לכם לא תזרעו ולא

תקצרו את-ספיחיה ולא תבצרו את-נזריה:

יובלא היא. שנת. חמשין שנין תהי לכון. לא תזרעון.

ולא תחצדון ית פתהא. ולא תקטפון ית שבקהא: **כי יובל**

הוא קדש תהיה לכם מן-השדה תאכלו את-

תבואתה: ארי יובלא היא. קודשא תהי לכון. מן חקלא.

תיכלון ית עללתה: **בשנת היובל הזאת**

— רס"י —

בוצר אתה מן המפקרים, כשם שנאמר
 בשביעית כף נאמר ביובל, נמצאו שתי שנים
 קדושות סמוכות זו לזו, שנת ארבעים ותשע
 שמשו ושנת החמשים יובל: יז קדש תהיה
 לכם. תופסת דמיה כהקדש. יכול תצא היא
 לחלין, תלמוד לומר תהיה, בהיותה תהא:
 מן השדה תאכלו. על ידי השדה אתה
 אוכל מן הבית, שאם כלה לחיה מן השדה
 אתה צריך לבער מן הבית, כשם שנאמר

יובל הוא. שנה זאת מבדלת משאר שנים
 בנקיבת שם לה לבדה. ומד שמה, יובל
 שמה, על שם תקיעת שופר: **ושבתם איש**
אל אחזתו. שהשדות חוזרות לבעליהן:
ואיש אל משפחתו תשובו. לרבות את
 הנרצע: יח **יובל הוא שנת החמשים שנה.**
 מה תלמוד לומר, לפי שנאמר וקדשתם וגי,
 כדאיתא בראש השנה (טז) ובתורת כהנים:
את נזריה. את הענבים המשמרים. אבל
 זולק הדקרוק: יט מן השדה. הה"א באזלא בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

ירגע כל אמר אלי חוזה:
 (יד) ואדא בעת ביצא
 לצאחבד. או אבתעת מנה.
 פלא יג'בן כל ואחד אכ'אה:
 (טו) באחצא סנין מן בעד סנה
 אלאטלאק. תשתרי מן צאחבד.
 ובאחצא סני ג'לתהא יביעד
 (הו: טז) פעלי קדר כתרת

תִּשְׁבוּ אִישׁ אֶל-אָחִזְתּוֹ:
 בְּשִׁתָּא דְיֹבְלָא הָדָא. תְּתוּבוּן. גְּבַר
 לְאֶחְסָנְתִּיה: (שע) וְכִי-תִמְכְּרוּ
 מִמֶּכֶר לְעַמִּיתְךָ אוֹ קָנָה
 מִיַּד עַמִּיתְךָ אֶל-תּוֹנוֹ אִישׁ
 אֶת אָחִיו: וְאֵרִי תוֹבִין זְבִינִין
 לְחִבְרָךְ. אוֹ תוֹבוֹן מִיַּד חִבְרָךְ. לָא תוֹנוֹן

גְּבַר יֵת אַחוּהִי: טו בְּמִסְפַּר שָׁנִים אַחַר הַיּוֹבֵל תִּקְנֶה
 מֵאֵת עַמִּיתְךָ בְּמִסְפַּר שָׁנֵי-תְבוּאֹת יִמְכַר-לָךְ:
 בְּמִנֵּין שְׁנֵיָא בְּתֵר יוֹבְלָא. תוֹבוֹן מִן חִבְרָךְ. בְּמִנֵּין שְׁנֵי עַלְלֵתָא יִזְבִּין
 לָךְ: טז לְפִי | רַב הַשָּׁנִים תִּרְבֶּה מְקַנְתּוֹ וּלְפִי
 מַעֲט הַשָּׁנִים תִּמְעִיט מְקַנְתּוֹ כִּי מִסְפַּר

— רס"ג —

סופו להחזירה לו בשנת היובל. ואם יש
 שנים מועטות וזה מוכרה בדרמים יקרים הרי
 נתאנה לוקח, ואם יש שנים מרבות ואכל
 מננה תבואות הרבה ולקחה בדרמים מועטים
 הרי נתאנה מוכר, לפיכך צריך לקנותה לפי
 הזמן. וזהו שנאמר במספר שני תבואות
 ימכר לך, לפי מנין שני התבואות שתהא
 עומדת ביד הלוקח תמפור לו. ורבותינו
 דרשו מכאן, שהמוכר שדהו אינו רשאי
 לגאול פחות משתי שנים, שתעמוד שתי
 שנים ביד הלוקח מיום ליום, ואפלו יש שלש
 תבואות באותן שתי שנים, כגון שמכרה לו
 בקמותיה. ו"שני" אינו יוצא מפשוטו, כלומר
 מספר שנים שלתבואות, ולא שלשדפון,
 ומעוט שנים שנים: טו תרבה מקנתו.
 תמכרנה ביקר: תמעט מקנתו. תמעט
 בדרמיה:

בשביעית כף נאמר ביובל: יג תשבו איש
 אל אחזתו. והרי כבר נאמר (פסוק י)
 ושבתם איש אל אחזתו, אלא לרבות המוכר
 שדהו ועמד בנו וגאלה שחזרת לאביו
 ביובל: יד וכי תמכרו וגו'. לפי פשוטו
 כמשמעו. ועוד יש דרשה מנין כשאתה
 מוכר, מוכר לישראל חברך, תלמוד לומר
 וכי תמכרו ממכר לעמיתך מוכר, ומנין שאם
 באת לקנות קנה מישראל חברך, תלמוד
 לומר או קנה מיד עמיתך: אל תונו. זו
 אונאת ממון: טו במספר שנים אחר היובל
 תקנה. וזהו פשוטו לישוב מקרא על אפניו על
 האונאה בא להזהיר, כשתמפור או תקנה
 קרקע דע כמה שנים יש עד היובל. ולפי
 השנים ותבואות השדה שהיא ראיה
 לעשות ימכור המוכר ויקנה הקונה, שהרי

תפסיד רס"ג

אלסנין. יגב אן תפתיר לה
אלת'מן. ועלי קדר קלתהא.
יגוז אן תקל לה. לאנה
אנמא יביעד ג'לאת מתצאה:
(ז) ולא יגבן כל ואחד
צאחבה. וכף רבך. פאני
אללה רבכם אלמעאקב:
(ח) ואעמלו רסומי ואחפאמי
אחפצוהא ואעמלו בהא.
ואסכנו אלבלד ואת'קון בי:
(ט) תכ'רג לכם אלארץ
ת'מרהא. פתאכלוה הנייא.
ותקומון בהא ואת'קון:

תבואת הוא מכר לך: לפום
סגיות שניא. תסגי זבינוהי. ולפום
זעירות שניא. תזער זבינוהי. ארי מנין
עללתא. הוא מזבין לך: ולא
תונו איש את-עמיתו
ויראת מאלהיך כי אני
יהוה אלהיכם: ולא תונון גבר
ית חבריה. ותדחל מאלהך. ארי אנא יי
אלהכון: ועשיתם את-חקתי
ואת-משפטי תשמרו

ועשיתם אתם וישבתם על-הארץ לבטח:
ותעבדון ית קימי. וית דיני תטרונו ותעבדון יתהונו. ותתבון על ארעא
לרחצון: (שלישי) (שני כשהן מחוברות) ונתנה הארץ
פריה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח עליה:
ותתין ארעא אבה. ותיכלון למשבע. ותתבון לרחצון עליה:

— כ"י —

יס וישבתם על הארץ לבטח. שבעון
שמטה ישראל גולים, שנאמר (ויקרא כו לד) אז
תרצה הארץ את שבתתיה ותרצת את
שבתתיה, ושבעים שנה שלגלות בכל, כנגד
שבעים שמשות שפטלו, היו: יט ונתנה
הארץ וגוי וישבתם לבטח עליה. שלא
תדאגו משנת בצורת: ואכלתם לשבע. אף
בתוך המעים תהא בו ברכה:

י ולא תונו איש את עמיתו. כאן הוהיר
על אונאת דברים, שלא יקניט איש את חברו
לא ושיאנו עצה שאינה הוגנת לו לפי דרכו
והנאתו שליועץ. ואם תאמר, מי יודע אם
נתפונתי לרעה, לכך נאמר ויראת מאלהיך.
היודע מחשבות הוא יודע. כל דבר
המסור ללב, שאין מפיר אלא מי
שהמחשבה בלבו, נאמר בו ויראת מאלהיך:

זולק הדקדוק: ^ט הוא מכר לך. תיבת הוא בטפחא לא במארכה בכל התיגאן:

תפסיר רס"ג

כ) פֶּאֶן קִלְתֶּם. מֵא נֹאכַל פִּי אֱלֹסְנָה אֱלֹסֶאבְעָה. אֲדִי לֹא נִזְרַע. וְלֹא נִגְמַע גִּלְתָּנָא: כֹּא) פֶּאֶמֶר בְּבִרְכָתִי לָכֶם. פִּי אֱלֹסְנָה אֱלֹסֶאדְסָה. פֶּתְכַפִּיכֶם גִּלְתָּהָ תִּלְאֲתִי סְנִינִי: כֶּב) וְאִזְרְעוּ פִּי אֱלֹסְנָה אֱלֹתֵיאֲמִנָה. וְאִנְתֶּם תֵּאכְלוּן מִן גִּלְתָּהָ עֵתִיקָא. אֱלִי אֱלֹסְנָה אֱלֹתֵאסְעָה. אֱלִי מְגִי גִלְתָּהָ. תֵּאכְלוּן עֵתִיקָא: כֶּג) וְאֱלֹאֲרֵץ פִּלֵּא תִבְאֵע

ב וְכִי תֹאמְרוּ מִה־נֹּאכַל
בַּשָּׁנָה הַשְּׂבִיעִת הֵן לֹא
נִזְרַע וְלֹא נִאָסַף אֶת־
תְּבוֹאֲתָנוּ: וְאִרִי תִימְרוּן. מֵא נִיכּוֹל
בְּשִׂתָּא שְׂבִיעִיתָא. הָא לָא נִזְרַע. וְלֹא
נִכְנוֹשׁ יֵת עֲלִלְתָּנָא: כֹּא) וְצִוִּיתִי
אֶת־בְּרַכְתִּי לָכֶם בַּשָּׁנָה
הַשְּׁשִׁית וְעָשִׂתָּ אֶת־

הַתְּבוֹאָה לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים: וְאִפְקִיד יֵת בְּרַכְתִּי לְכוּן.
בְּשִׂתָּא שְׂתִיתִיתָא. וְתַעֲבִיד יֵת עֲלִלְתָּא. לְתִלְתַּת שָׁנִין:
כֶּב) וְזִרְעֹתֶם אֶת הַשָּׁנָה הַשְּׂמִינִת וְאִכְלֹתֶם מִן־
הַתְּבוֹאָה יִשֹּׁן עַד | הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִת עַד־בּוֹא
תְּבוֹאֲתָהּ תֵּאכְלוּ יִשֹּׁן: וְתִזְרְעוּן. יֵת שְׂתָא תְּמִינִיתָא.
וְתִיכְלוּן מִן עֲלִלְתָּא עֵתִיקָא. עַד שְׂתָא תְּשִׁיעִיתָא. עַד מִיעַל עֲלִלְתָּהּ.
תִּיכְלוּן עֵתִיקָא: כֶּג) וְהָאֲרֵץ לֹא תִמְכַר לְעַמֹּתָת

— כֶּס"י —

הַאֲסִיף לְבֵית. וּפְעָמִים שְׁהִיְתָה צְרִיכָה
לְעֲשׂוֹת לְאֲרִבַּע שָׁנִים, בְּשִׁשִּׁית שְׁלֹפְנֵי
הַשְּׂמִטָּה הַשְּׂבִיעִית, שְׁהֵן בְּטִלִּין מִעֲבוּדַת
קֶרְקַע שְׁתֵּי שָׁנִים רְצוּפוֹת הַשְּׂבִיעִית וְהַיּוֹבֵל,
וּמִקְרָא זֶה נֹאמֶר בְּשָׂאֵר הַשְּׂמִטוֹת כֵּלָּן:
כֶּג) וְהָאֲרֵץ לֹא תִמְכַר. לְתֵן לֹא עַל חֲזֵרַת
שְׂדוֹת לְבַעֲלִים בַּיּוֹבֵל, שְׁלֵא יְהֵא הַלּוֹקֵם
כּוֹבֵשׁ: לְעַמֹּתָת. לְפִסְיָקָה, לְמִכִּירָה פְּסוּקָה
עוֹלָמִית: פִּי לִי הָאֲרֵץ. אֵל תִּרַע עֵינְךָ בַּה

כ וְלֹא נֹאסַף. אֵל הַבַּיִת: אֶת תְּבוֹאֲתָנוּ.
כְּגוֹן זֵינ וּפְרוֹת הָאֵילָן וְסִפְיָחִין הַבָּאִים
מֵאֲלֵיהֶם: כֹּא) לְשֵׁלֶשׁ הַשָּׁנִים. לְמִקְצַת
הַשְּׂשִׁית מִנִּסּוֹן וְעַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה, וְלְשְׂבִיעִית
וְלְשְׂמִינִית, שְׁיִזְרְעוּ בְּשְׂמִינִית בְּמִרְחֻשָּׁן
וְיִקְצְרוּ בְּנִסּוֹן: כֶּב) עַד הַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית. עַד
חֹג הַסְּכוֹת שְׁלֹתֵשִׁיעִית, שְׁהִיא עַת בֹּא
תְּבוֹאֲתָהּ שְׁלֹשְׂמִינִית לְתוֹף הַבַּיִת, שְׁכֵּל יְמוֹת
הַקִּיץ הֵיזִי בְּשָׂדֵה בְּגֵרֹנוֹת, וּבַתְּשָׂרִי הוּא עַת

תפסיד רס"ג

בתאמתא. לאנדהא לי. ואנמא
אנתם סכאן ואצ'יאף לי:
(כד) ופי גמיע בלד חוזכם.
אגעלו ולאיה לאלארץ:
(כה) ואדיא תמאתן אכ'יד.
פבאע שיא מן חוזה. פליאת
וליה אללאקרב אליה. ויתולא
ביע אכ'יה: (כו) ואי רג'ל לם
יפון לה ולי. פנאלת ידה.
ואצאב פמקדאר פכאכה:
(כז) פליחסב סני ביעה. וירד

**כִּי-לִי הָאָרֶץ כִּי-גֵרִים
וְתוֹשְׁבִים אִתְּם עַמֹּדִי:
וְאָרְעָא. לֹא תוֹדֹבֵן לַחֲלוּטִין. אֲרִי דִילִי
אָרְעָא. אֲרִי דִירִין וְתוֹתְבִין. אִתּוֹן קְדָמִי:
וּבְכָל אֶרֶץ אַחֲזַתְכֶם
גֹּאֲלָה תִתְּנוּ לְאֶרֶץ: וּבְכָל
אֶרֶץ אַחֲסַנְתְּכוֹן. פּוֹרְקָנָא תִתְּנוּן
לְאָרְעָא: **ס (דביעי)****

ספרי תימן

שני כשהן מחוברות בסת"י

**כִּי-יִמּוֹךְ
אֶחָיֶךָ וּמָכַר מֵאֲחֻזְתּוֹ וּבָא גֹאֲלוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו
וּגְאָל אֶת מִמְכָר אֶחָיו: אֲרִי יתמספן אַחוך. ויזבין
מאַחסנתיה. וייתי פריקיה דקריב ליה. ויפרוק. ית זביני אַחוהי:
כִּי וְאִישׁ כִּי לֹא יִהְיֶה-לוֹ גֹּאֵל וְהִשְׁיֵגָה יָדוֹ
וּמֵצֵא כְּדֵי גֹאֲלָתוֹ: וּגְבַר. אֲרִי. לֹא יְהִי לִיה פְּרִיק. וְתַדְבִּיק
יָדֶיהָ. וְיִשְׁפַח כַּמַּסֵּת פּוֹרְקָנֶיהָ: כִּי וְחָשַׁב אֶת-שְׁנֵי מִמְכָרוֹ**

רס"י

שאינה שלף: כד ובכל ארץ אחזתכם.
לרבות בתים ועבד עברי, ודבר זה מפורש
בקדושין בפרק ראשון (דף כ"א ע"ב). ולפי פשוטו
סמוך לפרשה שלאחריו, שהמוכר אחרתו
רשאי לגאולה לאחר שתי שנים או הוא או
קרובו, ואין הלוקח יכול לעכב: כס כי ימוך
אחיו ומכר. מלמד שאין אדם רשאי
למכור שדהו אלא מחמת דחק עוני:
מאחזתו. ולא בלה, למד דרך ארץ שישיר
שדה לעצמו: וגאל את ממכר אחיו. ואין

הלוקח יכול לעכב: כו ואיש כי לא יהיה לו
גאל. וכי יש לה אדם בישראל שאין לו
גואלים, אלא גואל שיוכל לגאול ממכרו:
כו וחשב את שני ממכרו. כמה שנים היו
עד היובל, כף ופף. ובכמה מכרתיקה לה בפף
ופף. עתיד הייתה להחזירה ביובל, נמצאת
קונה מספר התבואות כפי חשבון שלכל
שנה, אכלת אותה שלש שנים או ארבע
הוציא את דמיהון מן החשבון וטול את
השאר, וזהו והשיב את העדף. בדמי המקח

תפסיר רס"ג

אלפאציל אלי אלרגל אלדי
 באעה. וירגע אלי חוזה:
 (כה) ואן לם תנאל ידה מקדאר
 מא ירדה עליה. פליבק ביעה.
 פי יד אלמשתרי מנה. אלי
 סנה' אלאטלאק. ויכ'רג פיהא
 וירגע אלי חוזה: (כט) ואי רגל
 באע ביתא מסכנא פי קריה
 להא סור. פליכונ באלכ'יאר.
 אלי אנקצ'א סנה מן יום
 ביעה. פכונ פכאפה חולא:
 (ל) פאן לם יפתכה. אלי אן

וְהָשִׁיב אֶת הָעֹדֶף לְאִישׁ
 אֲשֶׁר מָכַר לוֹ וּשְׁב
 לְאַחֲזָתוֹ: וַיַּחְשִׁיב יָת שְׁנֵי זְבִינוֹהִי.
 וַיִּתֵּיב יָת מוֹתָרָא. לַגֹּבֵר דְּזַבִּין לֵיהּ. וַיְתוּב
 לְאַחֲסָנְתִּיהּ: כֹּה וְאִם לֹא-מִצְאָה
 יָדוֹ דִּי הָשִׁיב לוֹ וְהָיָה
 מִמֶּכְרוֹ בְּיַד הַקְּנִיָּה אֹתוֹ עַד
 שְׁנַת הַיּוֹבֵל וַיֵּצֵא בְּיַבֵּל
 וּשְׁב לְאַחֲזָתוֹ: וְאִם לֹא אֲשַׁפַּחַת

ידיה. כמסת דיתייב ליה. ויהי זבינוהי. ביד דזבין יתיה. עד שתא
 דיובילא. ויפוק ביובילא. ויתוב לאחסנתיה: ס רביעיני בספרי תימן

(חמישי) (שלישי כשהן מחוברות) כט **וְאִישׁ כִּי-יִמְכַר בֵּית-**
מוֹשָׁב עִיר חוֹמָה וְהִיתָה גְּאֻלָּתוֹ עַד-תָּם שְׁנַת
מִמֶּכְרוֹ יָמִים תְּהִיָּה גְּאֻלָּתוֹ: וגבר. ארי זבין בית מותב
 קרתא מקפא שור. ויהי פורקניה. עד משלם שתא דזבינוהי. עדן בעדן
 יהי פורקניה: ל **וְאִם לֹא-יִגָּאֵל עַד-מְלֹאת לוֹ**

— רס"י —

לפי שנאמר בשדה שיכול לגאלה משתי
 שנים ואלף כל זמן שירצה ובתוף שתי שנים
 הראשונים אינו יכול לגאלה, הצרף לפרש
 בזה שהוא חלוף, שאם רצה לגאול בשנה
 ראשונה גואלה, ולאחר מכאן אינו גואלה:
 והיתה גאלתו. שלבית: ימים. ימי שנה
 שלמה קרויים ימים, וכן (בנאשיה כד יט) תשב
 הנצרה אתנו ימים:

על האכילה שאכלה, ויתנם ללוקח: לאיש
 אשר מכר לו. המוכר הזה שבא לגאלה:
 כה די השיב לו. מכאן שאינו גואל לחצאין:
 עד שנת היובל. שלא יכנס לתוף אותה
 שנה כלום, שהיובל משמט בתחלתו: כט בית
 מושב עיר חומה. בית בתוף עיר המקפת
 חומה מימות יהושע בן נון: והיתה גאלתו.

תפסיד רס"ג

שָׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת
 אֲשֶׁר-בְּעִיר אֲשֶׁר- (כ' לא) לוֹ
 חֲמָה לְעֲמִיתָת לִקְנֶה אֹתוֹ
 לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בִּיבֹל: וְאִם
 לֹא יִתְפָּרֵק, עַד מְשַׁלֵּם לֵיהּ שְׂתֵּא
 שְׁלֵמָתָא. וְיָקוּם. בֵּיתָא דְּבִקְרָתָא דְּלֵיהּ
 שׁוֹרָא. לְחִלוּטִין. לְדוּבֹן יִתִּיהּ לְדֹרוּהִי:
 לֹא יִפּוֹק בִּיבֹלָא: וּבֵיתִי
 הַחֲצֵרִים אֲשֶׁר אֵין-לָהֶם

כְּמִלַּת לָהּ סְנֵה תֵּאמְרָה. פְּקוּד
 תִּבְּת אֶלְבִּית אֶלְדִּי פִי אֶלְקִרְיָה
 אֶלְתִּי לָהּ סוֹר. בְּתֵאמְרָא
 לְלִמְשִׁתְּרִי וְלֵאגִיאלָהּ. לֹא יִכְרַג
 פִּי סְנֵה אֶלְאֶטְלֵאק: לֹא וּבִיּוֹת
 אֶלְאֶרְבֵּאֵץ. אֶלְתִּי לִיס לָהּ
 סוֹר יִחִיט בְּהֵא. פְּכֻמְתִּל צִיֵּאע
 אֶלְאֶרְץ תְּחֻסֵּב. אֵן יִכּוֹן לָהּ
 וְלֵאִיָּה. וְתִכְרַג פִּי סְנֵה
 אֶלְאֶטְלֵאק: לֵב) וְאֶמָּא קְרִי
 אֶלְלִיּוֹאֲנִין וּבִיּוֹת קְרִי תוֹזְהֵם.
 פְּלָהֵם אֵן יִפְתְּכוּהָ אֶבְדָּא:

חֲמָה סָבִיב עַל-שְׂדֵה הָאָרֶץ יִחְשַׁב גְּאֻלָּהּ
 תְּהִיָּה-לוֹ וּבִיבֹל יֵצֵא: וּבֵיתִי פְּצֻחִיא. דְּלִית לְהוּן שׁוֹר מִקְּרָ
 סְחוֹר סְחוֹר. עַל חֻקְל אַרְעָא יִתְחַשְׁבוּן. פּוֹרְקָנָא יְהִי לְהוּן. וּבִיבֹלָא
 יִפְקוּן: לֵב וְעָרִי הַלּוּיִם בְּתִי עָרִי אַחֲזֹתֶם גְּאֻלַּת
 עוֹלָם תְּהִיָּה לְלוּיִם: וְקְרוּי לִיּוֹאִי. בְּתִי קְרוּי אַחְסַנְתְּהוּן.

— רס"י —

וּבְטִירוֹתֶם: עַל שְׂדֵה הָאָרֶץ יִחְשַׁב. הָרִי הֵן
 כְּשִׁדוֹת הַנְּגָאִלִים עַד הַיּוֹבֵל וְיִוְצֵאֵן בִּיבֹל
 לְבַעֲלִים אִם לֹא נִגְאָלוּ: גְּאֻלָּהּ תְּהִיָּה לוֹ.
 מִיָּד אִם יִרְצֶה. וּבְזֶה יִפֶּה כְּחוֹ מִכְּחַ שְׁדוֹת,
 שֶׁהַשְּׁדוֹת אֵין נִגְאָלוֹת עַד שְׁתֵּי שָׁנִים: וּבִיבֹל
 יֵצֵא. בְּחֻסֵּם: לְזַעֲרֵי הַלּוּיִם. אַרְבַּעִים
 וּשְׁמֹנֶה עִיר שְׁנֵתְנֹו לָהֶם: גְּאֻלַּת עוֹלָם. גּוֹאֵל
 מִיָּד אֶפְלוּ לְפָנַי שְׁתֵּי שָׁנִים, אִם מְכָרוּ שְׂדֵה
 מִשְׁדוֹתֵיהֶם הַנְּתוּנֹות לָהֶם בְּאֶלְפִים אֲמָה
 סְבִיבוֹת הָעָרִים, אִו אִם מְכָרוּ בֵּית
 בְּעִיר חוּמָה, גּוֹאֵלִין לְעוֹלָם, וְאֵינֹו חֲלוּט לְסוֹף
 שְׁנָה:

לְוָקָם הַבַּיִת וְגַי לְעֲמִיתָת. יֵצֵא מִכְּחוֹ
 שְׁלִמְכֹר וְעוֹמֵד בְּכְחוֹ שְׁלִקוּנָה: אֲשֶׁר לֹא
 חֲמָה. לוֹ קְרִינֹו, אֲמָרוּ רְבוּתֵינוּ וְזָכְרוּנֵם
 לְבִרְכָה אֶף עַל פִּי שְׁאֵין לוֹ עִבְשִׁי, הוֹאִיל
 וְהִיָּתָה לוֹ קוֹדֵם לְכֹן. וְעִיר נִקְבָּה הִיא וְהַצָּרָף
 לְכַתוּב לָהּ, אֶלְא מִתּוֹף שְׁצָרִיף לְכַתוּב לֹא
 בְּפָנִים, תִּקְנוּ לוֹ בְּמִסְרָת, זֶה נוֹפֵל עַל זֶה: לֹא
 יֵצֵא בִּיבֹל. אֲמָר רַב סְפָרָא אִם פִּגַּע בּוֹ יוֹבֵל
 בְּתוֹף שְׁנֵתְנֹו לֹא יֵצֵא: לֹא וּבֵיתִי הַחֲצֵרִים.
 כְּתָרְגוּמוֹ פְּצֻחִין, עִירוֹת פְּתוּחוֹת מֵאֵין חוּמָה.
 וְיֵשׁ הַרְבֵּה בְּסִפְרָא יְהוֹשֻׁעַ (יְכוּשֵׁעַ יג כח) הָעָרִים
 וְחֲצֵרֵיהֶם, (בְּרֵאשִׁית ככ טז) בְּחֲצֵרֵיהֶם

תפסיר רס"ג

לג) ומן ישתרי דיאלך מנהם. פליכ'רג כל בית מביוע. וקרי' חוז לאייהם כאן פי סנה' אלאטלאק. לאן ביותהם וקראהם. הי חוזקם פי מא בין בני אסראיל: לד) ואמא צי'אע פנא קראהם לא תבאע בתה. לאנהא חוז אלדהר להם: לה) ואדיא תמאהן אכיד. פמאלת ידה מעך. פאשדדה. באן יפון לך סאכנא וצי'פא.

פורקן עלם יהי לליאי: **לג ואשר יגאל מן הלויים ויצא ממכר בית ועיר אחזתו ביבל כי בתי ערי הלויים הוא אחזתם בתוך בני ישראל:** ודיפרוק מן ליאי. ויפקון זביני ביתא. וקרוי אחסנתיה ביובילא. ארי בתי קרוי ליאי. אנין אחסנתהון.

בגו בני ישראל: **לד ושדה מגרש עריהם לא ימכר כי אחזת עולם הוא להם:** וחקל. רוח קרויהון לא יודבן. ארי אחסנת עלם הוא להון: **ס חמישי בספרי תימן** לה וכי ימוך אחיד ומטה ידו עמד והחזקת בו גר

— רס"י —

ואינו נחלט לסוף שנה כבית שלישראל: כי בתי ערי הלויים הוא אחזתם. לא היה להם נחלת שדות וכרמים אלא ערים לשבת ומגרשיהם. לפיכך הם להם במקום שדות. ויש להם גאולה בשדות. כדי שלא תפקע נחלתם מהם: **לי ושדה מגרש עריהם לא ימכר.** מכר גזבר, שאם הקדיש בן לוי את שדהו ולא גאולה ומכרה גזבר, אינה יוצאה לכהנים ביובל, כמו שנאמר בישראל (ויקי כז) ואם מכר את השדה לאיש אחר לא יגאל עוד, אבל בן לוי גואל לעולם: **לז והחזקת בו.** אל תניחהו שירד ויפול ויהיה קשה

לג ואשר יגאל מן הלויים. ואם יקנה בית או עיר מהם: ויצא ביבל. אותו ממכר שלבית או שלעיר וישוב ללוי שמכרו, ולא יהיה חלוט בשאר בתי ערי חומה של ישראל. וגאולה זו לשון מכירה. דבר אחר לפי שנאמר (פסוק לז), גאלת עולם תהיה ללויים, יכול לא דבר הכתוב אלא בלוקח ישראל שקנה בית בערי הלויים, אבל לוי שקנה מלוי יהיה חלוט, תלמוד לומר ואשר יגאל מן הלויים, אף [לוי] הגואל מיד לוי גואל גאלת עולם: ויצא ממכר בית. הרי זו מצוה אחרת, ואם לא גאולה יוצאה ביובל,

וזלק הדקדוק: **לח כי אחזת עולם הוא להם.** תיבת עולם בטפחא לא בתביר ברוב התיגאן המדוקדקים:

תפסיר רס"ג

וְתוֹשֵׁב וְחִי עִמָּךְ: וְאֵרִי יִתְמַסְכֵּן

אֶחָוֶךָ. וְתִמוּט יְדֵיָה עִמָּךְ. וְתִתְקִיף בִּיה.

יְדוּר וְיִתְוַתֵּב. וְיִיחִי עִמָּךְ: לֹא אֵל-

תִּקַּח מֵאֲתוֹ נִשְׁוֹךְ וְתִרְבִּית**וְיִרְאֵת מֵאֱלֹהֶיךָ וְחִי****אֶחָיֶךָ עִמָּךְ: לֹא תִסֵּב מִנִּיה**

חִיבוּלִיָּא וְרַבִּיתָא. וְתִדְחַל מֵאֱלֹהֶיךָ.

וְיִיחִי אֶחָוֶךָ עִמָּךְ: לֹא אֶת-כֶּסֶףְךָ לֹא-תִתֵּן לוֹ בְּנִשְׁוֹךְ

וּבְמִרְבִּית לֹא-תִתֵּן אֶכְלֶיךָ: יֵת כֶּסֶףְךָ. לֹא תִתֵּן לִיה

בְּחִיבוּלִיָּא. וּבְרַבִּיתָא לֹא תִתֵּן מִיכְלֶיךָ: לֹא אֲנִי יְהוָה

אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם**לָתֵת לָכֶם אֶת-אֶרֶץ כְּנָעַן לְהִיּוֹת לָכֶם****לְאֱלֹהִים: אֲנִי. יְיָ אֱלֹהֵיכֶם. דֹּאֲפִיקִית יִתְכוֹן מֵאֶרְעָא דְמִצְרַיִם.****לְמַתְּן לְכוֹן יֵת אֶרְעָא דְכְנַעַן. לְמַהוּי לְכוֹן לְאֱלֹהִים: ס**

— כס"י —

לומר ויראת מאלהיך. או התולה מעותיו
בנכרי כדי להלוותם לישראל ברבית, הרי
זה דבר המסור ללב של אדם ומוחשבתו,
לכך הצרף לומר ויראת מאלהיך: לא אשר
הוצאתי וגי. והבנתני בין בכור לשאינו
בכור, אף אני יודע ונפרע מן המלוה מעות
לישראל ברבית ואומר שלנכרי הם. דבר
אחר אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים על
מנת שתקבלו עליכם מצותי אפלו הן כבודות
עליכם: לתת לכם את ארץ כנען. בשכר
שתקבלו מצותי: להיות לכם לאלהים. שכל

להקימו, אלא חזקה משעת מוטת היד. למה
זה דומה, למשאווי שעל החמור, עודהו על
החמור אחד תופס בו ומעמידו, נפל לארץ,
חמשה אין מעמידין אותו: גר ותושב. אף
אם הוא גר או תושב, ואיזהו תושב, כל
שקבל עליו שלא לעבוד עבודה זרה, ואוכל
נבלות: לו נשף ותרבית. חד שוינהו רבנן,
ולעבור עליו בשני לאיון: ויראת מאלהיך.
לפי שדעתו שלאדם נמשכת אחר הרבית
וקשה לפרוש המנו ומורה לעצמו הטר
בשכיל מעותיו שהיו בטלות אצלו, הצרף

תפסיר רס"ג

לט) ואד"א תמאמן אכ"ד מעד. פבאע נפסה לך. לא תסתכדמה כדמה אלעביד: ט) בל פאגיר או ציף זכון מעד. ואלו סנה אלאלאלאק זכדמד: מא) תים זכרג מן ענדד. הו זבניה מעה. זירגע אליו עשירתה. ואלו חוז אביה: מב) לאנהם עבידי אלד"י אכרגתהם מן בלד מצר. פלא זבאעו זיע אלעביד: מג) ולא תסתולו עליה באקמא. זכף רבד:

לפי טעמי' בספרי תימן ל' שלישו כשהן מחוברות בסת"י

(שישי) (רביעי כשהן מחוברות) לט' זכ"י

ימוך אחיך עמך ונמכר לך לא תעבד בו עבדת

עבד: וארי יתמספן אחוך. עמך ויזיבן לך. לא תפלח ביה פולחן עבדין:

ב' כשכיר כתושב יהיה עמך עד-שנת היבל יעבד

עמך: פאגירא פתותבא יהי עמך. עד

שתא דיובילא יפלח עמך: מא) ויצא מעמך הוא ובניו

עמו ושב אל-משפחתו ואל-אחות אבתיו

ישוב: זיפוק מעמך. הוא ובנוהי עמיה. ויתוב לזרעיתיה. ולאחסנת

אבהתוהי יתוב: מב) כי-עבדי הם אשר-הוצאתי

אתם מארץ מצרים לא ימכרו ממכרת עבד:

ארי עבדי אנון. דאפקית יתהון מארעא דמצרים. לא יזדבנון זבון

עבדין: מג) לא-תרדה בו בפרך ויראת מאלהיך:

עמו. אמר רבי שמעון אם הוא נמכר בניו מי מכרו, אלא מכאן שרבו חייב במזונות בניו: ואל אחות אבתיו. אל פבוד אבותיו, ואין לזלזלו בכה: אחות. חוקת: מ' כי עבדי הם. שטרי קודם: לא ימכרו ממכרת עבד. בהכרה פאן יש עבד למכור, ולא יעמידנו על אבן הלכה: מ' לא תרדה בו בפרך. מלאכה שלא לצורך, כדי לענותו. אל תאמר

הדר בארץ ישראל אני לו לאלהים, וכל היצא ממנה פעובד עבודה זרה: לט' עבדת עבד. עבודה שלגנאי, שיהא נכר בה פעבד, שלא יוליד פליו אחריו לבית המרדח ולא יגעול לו מנעליו: מ' כשכיר כתושב. עבדות קרקע ומלאכת אמנות פשאר שכירים התנהג בו: עד שנת היבל. אם פגע בו יובל לפני שש שנים, היובל מוציאנו: מ' הוא ובניו

תפסיר רס"ג

לא תפּלח ביה בקשיו, ותדחל מאַלְהָד:

מִדְּוַעֲבַדְדָּךְ וְאִמְתַּדְךָ אֲשֶׁר

יְהִיוּ-לְךָ מֵאֵת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר

סְבִיבְתֶיכֶם מֵהֶם תִּקְנוּ

עֶבֶד וְאִמָּה: וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ דִּיהוּן

לְךָ. מִן עַמֵּמִיָּא. דְּבַסְחַרְנִיכּוֹן. מִנְהוּן

תִּקְנוּן עַבְדִּין וְאִמְהָן: מִדְּוַגְס מִבְּנֵי

הַתּוֹשְׁבִים הַגָּרִים עִמָּכֶם

מֵהֶם תִּקְנוּ וּמִמְשִׁפְחֹתֶם אֲשֶׁר עִמָּכֶם אֲשֶׁר

הוֹלִידוּ בְּאַרְצְכֶם וְהָיוּ לְכֶם לְאַחֲזָה: וְאִי. מִבְּנֵי

תּוֹתְבֵיָא עַרְלֵיָא. דְּדִירִין עִמָּכּוֹן מִנְהוּן תִּקְנוּן. וּמְזַרְעֵיתְהוּן דְּעִמָּכּוֹן.

דְּאֵתִילְדוּ בְּאַרְעִכּוֹן. וִיהוּן לְכוּן לְאַחְסָנָא: מִדְּוַהֲתַנְחַלְתֶּם

אֶתְם לְבְנֵיכֶם אַחֲרֵיכֶם לְרִשֶׁת אַחֲזָה לְעֵלְם

בְּהֶם תַּעֲבֹדוּ וּבְאַחֲיֵיכֶם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל אִישׁ

מד) ועבדך ואמתך אלדי יכוננו לך. פמן אלאתם אלדין הואליכם. מנהם תקתנון עביד ואמא: מה) ואיצא מן בני אלספאן. אלמקימין מעפם תשתרון מנהם. ומן עשירתהם אלמולודין פי בלדכם. פיכוננו לכם חווא: מו) תודתונהם לבניכם מן בעדכם פמיראת' אלחו. ותסתכ'דמונהם אבדא. ואמא אכזתכם בני אסראיל

— רס"ג —

כל נשמה: מכ וגם מבני התושבים. שבאו מסביבותיכם לשא נשים בארצכם וילדו להם, הבן הולך אחר האב, ואינו בכלל לא תחיה, אלא אתה מתר לקנותו בעבד: מהם תקנו. אותם תקנו: מו והתנחלתם אתם לבניכם. החזיקו בהם לנחלה לצורך בניכם אחריכם. ולא יתכן לפרש הנחילים לבניכם, שאם פן היה לו לכתוב והנחלתם אותם לבניכם. והתנחלתם, כמו והתחזקתם: איש באחיו. להביא נשיא בעמיו ומלך במשרתיו שלא לרדות בפניו:

לו החם לי את הכוס הזה, והוא אינו צריך, עדור תחת הגפן עד שאבא. שמא תאמר אין מכיר בדבר אם לצורך אם לאו, ואומר אני לו שהוא לצורך, הרי הדבר הזה מסור ללב, לכה נאמר ויראתי: מד ועבדך ואמתך אשר יהיו לך. אם תאמר אם פן במה אשתמש. בעבדי איני מושל, באמות איני נוחל, שהרי הזהרתני (דברים כ טז) לא תחיה כל נשמה, אלא מי ושמשני: מאת הגוים. הם יהיו לך לעבדים: אשר סביבתיכם. ולא שבתוך גבול ארצכם, שהרי בהם אמרתי לא תחיה

תפסיר רס"ג

פְּכַל וְאֶחָד לֹא יִסְתּוּלֵי עָלָי
אֲכִיָּה בְּאֶקְמָא: (מו) וְאֵן נֹאֲלַת
יַד גְּרִיב אֹו סֹאכְן מְעַד.
וְתִמְאֶהֶן אֲכִיָּד מְעַה. פְּבֹאֵע
נְפִסָּה לְגְרִיב אֹו סֹאכְן מְעַד. אֹו
לְאַצֵּל עֲשִׂירָה אֲלֶגְרִיב:
(מח) פְּבַעַד מֹא אֲנֹבֹאֵע יְכּוֹן לֹה
פְּכֹאֲד. וְאֶחָד מִן אֲכִוְתָה
יְפִתְכָּה: (מט) אֹו עֲמָה אֹו אֲבֹן
עֲמָה יְפִתְכָּה. אֹו מִן נְסִיב
דִּיאֲתָה. מִן עֲשִׂירָתָה יְפִתְכָּה. אֹו
נֹאֲלַת יִדָּה פְּפָד נְפִסָּה:
(נ) פְּלִיחֶאסֵב מִשְׁתְּרִיה. פֶּם מִן

בְּאֲחִיו לֹא תִרְדֶּה בּוֹ

בְּפָרְדִּי: וְתַחֲסִנּוּן יְתֵהוּן. לְבִנְיֹוֹן
בְּתִרְכִיכּוֹן לִירוּתַת אַחֲסָנָא. לְעֵלֶם בְּהוֹן
תְּפִלְחוּן. וּבְאֲחִיכּוֹן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל גְּבֵר
בְּאֲחוּהֵי לֹא תִפְלַח בֵּיה בְּקִשְׁיוֹ: **ס**

ספרי תימן רביעי כשהן מחוברות בסת"י

(שביעי) מִי וְכִי תִשִּׁיג יַד גֵּר

וְתוֹשָׁב עֵמֶד וּמֶדְ אֲחִיָּד
עֵמוֹ וְנִמְכָּר לְגֵר תוֹשָׁב

עֵמֶד אֹו לְעֶקֶר מִשְׁפַּחַת גֵּר: וְאֵרִי תִדְבִיק. יַד עֵרֵל
וְתוֹתֵב דְּעֵמֶד. וְיִתְמַסְפֵּן אֶחָד עֲמִיָּה. וְיִזְדַּבֵּן. לְעֵרֵל תוֹתֵב דְּעֵמֶד. אֹו
לְאַרְמֵאֵי מִזְרַעִית גֵּיורָא: **מח** אֲחֵרֵי נִמְכָּר גְּאֵלָה
תִּהְיֶה-לוֹ אֶחָד מֵאֲחִיו יִגְאֲלֵנוּ: בְּתֵר דְּאִזְדַּבֵּן. פּוֹרְקָנָא
יְהִי לֵיה. חַד מֵאֲחוּהֵי יִפְרְקֵנִיה: **מט** אֹו-דָדוֹ אֹו בֶן-דָדוֹ
יִגְאֲלֵנוּ אֹו-מִשְׂאֵר בְּשָׂרוֹ מִמִּשְׁפַּחַתוֹ יִגְאֲלֵנוּ
אֹו-הַשִּׁיגָה יָדוֹ וְנִגְאֵל: אֹו אֲחֻבּוּהֵי. אֹו בֵר אֲחֻבּוּהֵי
יִפְרְקֵנִיה. אֹו מִקְרִיב בְּשָׂרִיה. מִזְרַעִיתִיה יִפְרְקֵנִיה. אֹו דִתְדַבִּיק יָדִיה
וְיִתְפְּרִיק: **נ** וְחֹשֶׁב עִם-קִנְהוֹ מִשְׁנַת הַמְּכָרוֹ לּוֹ

— רס"י —

מִי יַד גֵּר וְתוֹשָׁב. גֵּר וְהוּא תוֹשָׁב, בְּתִרְגוּמוֹ
עֵרֵל תוֹתֵב, וְסוּפוֹ מוֹכִיחַ וְנִמְכָּר לְגֵר תוֹשָׁב:
וְכִי תִשִּׁיג יַד גֵּר וְתוֹשָׁב עֵמֶד. מִי גֵרִם לּוֹ
שְׁנֵעֲשִׂיר, דְּבוֹקוֹ עֵמֶד: וּמֶדְ אֲחִיָּד עֵמוֹ.
מִי גֵרִם לּוֹ שְׁנֵמוֹד, דְּבוֹקוֹ עֵמוֹ, עַל יָדֵי

שְׁלֵמֵד מִמְעֲשֵׂיו: מִשְׁפַּחַת גֵּר. זֶהוּ הַגּוֹי.
כְּשֶׁהוּא אֹומֵר לְעֶקֶר זֶה הַנְּמִכָּר לְעִבּוּדָה וְזֶה
עֲצָמָה לְהִיּוֹת לָהּ שְׁמִשׁ, וְלֹא לְאַלְהוּת, אֲלֵא
לְחֻטּוֹב עֲצִים וְלִשְׂאוֹב מַיִם: מִסְּגֵאלָה
תִּהְיֶה לּוֹ. מִיָּד, אֵל תִּנְיַחוּהוּ שְׁיִטְמַע:

תפסיד רס"ג

עַד שְׁנַת הַיָּבֵל וְהָיָה
כֶּסֶף מִמְכָּרוֹ בְּמִסְפַּר שָׁנִים
כִּימֵי שְׂכִיר יִהְיֶה עִמּוֹ:
וַיֵּחָשִׁיב עִם זְבֻנְיָהּ. מִשְׁתָּא דְאַזְדַּבְּנָן לִיָּהּ.
עַד שְׁתָּא דְיֻבִילָא. וַיְהִי כֶּסֶף זְבִינוּהִי
בְּמִנְיַן שְׁנָיָא. כִּיּוֹמֵי אֲגִירָא יְהִי עִמִּיהָ:
אִם-עוֹד רַבּוֹת בַּשָּׁנִים
לְפִיָּהֶן יֵשֵׁב גְּאֻלָּתוֹ מִכֶּסֶף
מִקְנָתוֹ: אִם עוֹד סְגִיּוֹת בַּשְּׁנָיָא.
לְפֻמְהוֹן יְתִיב פּוֹרְקַנְיָהּ. מִכֶּסֶף זְבִינוּהִי:

סְנֵה אֲנַבְּאֵע לָהּ. אֵלֵי סְנֵה
אֵלֵאטְלֵאק. פִּיטְקֻט תִּמְן בִּיעֵה
עֵלֵי אַחְצָא אֵלְסָנִין. וְלִיכּוֹן מְעָה
פִּיָּהּ כְּאֵיִאָם אֵלֵאגִיר:
(נא) פֶּאן בְּקִי מִן אֵלְסָנִין כְּתִיר.
פְּעֵלֵי קְדֻרָהּא יְרַד פְּכַאכְהּ.
מִנְסוּבָא מִן תִּמְן שְׂרָאָה:
(נב) וְאֵן בְּקִי מִן אֵלְסָנִין קְלִיל.
אֵלֵי סְנֵה אֵלֵאטְלֵאק
פְּלִיחְתָּאסְבָּה. וְעֵלֵי קְדֻרָהּא
יְרַד פְּכַאכְהּ: (נג) וּבֵאלְגְּמֵלָה
כְּאֵגִיר סְנֵה בְּסְנֵה יִכּוֹן
מְעָה. לָא יִסְתְּוֵלֵי
עֵלֵיהּ בְּאֵקְמָא בְּחֻצְרֵתְדִי:

וְאִם-מֵעַט נִשְׂאָר בַּשָּׁנִים עַד-שְׁנַת הַיָּבֵל
וַחֲשַׁב-לוֹ כְּפִי שָׁנָיו יֵשֵׁב אֶת-גְּאֻלָּתוֹ:
וְאִם זְעִיר. אֲשֶׁתָּאָר בַּשְּׁנָיָא. עַד שְׁתָּא דְיֻבִילָא וַיֵּחָשִׁיב לִיָּהּ. כְּפּוֹם
שְׁנוּהִי. יְתִיב יְת פּוֹרְקַנְיָהּ: כִּיּוֹמֵי שְׂכִיר שְׁנָה בַּשָּׁנָה
יִהְיֶה עִמּוֹ לֹא-יֵרְדְּנוּ בְּפִרְדָּ לְעֵינֵיהֶּ: כְּאֵגִיר שְׁנָא.
בַּשְּׁנָא יְהִי עִמִּיהָ. לָא יִפְלַח בֵּיהּ בְּקִשּׁוֹ לְעֵינֶיהֶּ:

— רס"ג —

הגוי עבודת שנה במנה, ואם שהה זה אצלו
חמש שנים ובא לגאל, ינכה לו חמשה מנים
ויתן לו העבד חמש עשרה מנים, וזהו והיה
כסף ממכרו במספר שנים, כימי שכיר
יהיה עמו. חשבון המגיע לכל שנה ושנה
יחשב כאלו נשכר עמו כל שנה במנה וינכה
לו: נא אם עוד רבות בשנים. עד היובל:
לפיהן. הכל כמו שפרשתי: נא לא ירדנו
בפרד לעיניה. כלומר ואתה רואה:

נ עד שנת היובל. שהרי כל עצמו לא
קנאו אלא לעבדו עד היובל, שהרי ביובל
יצא כמו שנאמר למטה (פסוק נז) ויצא
בשנת היובל. ובגוי שתחת ידך הכתוב
מדבר ואף על פי כן לא תבא עליו בעקיפין.
מפני חלול השם, אלא בשבא לגאל ידקדק
בחשבון לפי המגיע בכל שנה ושנה ינכה לו
הגוי מן דמיו, אם היו עשרים שנה משומכר
עד היובל וקנאו בעשרים מנה, נמצא שקנה

תפסיר רס"ג

נד) ואן לם יפתך בהדיא אלאמור. פליכ'רג פי סנה' אל' אטלאק. הו ובניה מעה: נה) לאן בני אסראיל עביד לי. אד' הם עבידי. אלד'י אכ'רגתהם מן בלד מצר. אנא אללה רבכם אעבדוני: כו א) לא תצנעו לכם אות'אנא. ומנחותה ונצבה לא תקימו לכם. וחגר מזכ'רפא. לא תצנעו פי בלאדכם. לתסגדו לה. אנא אללה רבכם אלו'אחד:

וְאִם-לֹא יִגָּאֵל בְּאֵלֶּהָ וַיֵּצֵא בְּשַׁנַּת הַיָּבֵל הוּא וּבְנָיו עִמּוֹ: וְאִם לֹא יִתְפָּרֵיק בְּאֵלִין. וַיְפּוֹק בְּשַׁתָּא דִּיּוֹבִילָא. הוּא וּבְנוֹהֵי עִמּוּהָ: מַפְטִיר בְּהַ כִּי-לִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל עֲבָדִים עֲבָדֵי הֵם אֲשֶׁר-הוֹצֵאתִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם:

ארי דילי בני ישראל עבדין. עבדי אנון. דאפיקית יתהון מארעא דמצרים. אנא יי אלהכון: כו * לא-תעשו לכם אלילים ופסל ומצבה לא-תקימו לכם ואבן משפית לא תתנו בארצכם להשתחות עליה כי אני יהוה אלהיכם: לא תעבדון לכון טעון. וצילם וקמא לא

כ"ט

קמד קמון ונחשד על השביעית סופו למפור משלטליו, לכך סמך לה וכי תמפרו ממכר (ויקי ככ יז). מזה פתיב ביה או קנה מיד עמיתך (שס). דבר הנקנה מיד ליד. לא חזר בו, סוף מוכר אחרתו. לא חזר בו, סוף מוכר את ביתו. לא חזר בו, סוף לזה ברבית. כל אלו האחרונות קשות מן הראשונות. לא חזר בו, סוף מוכר את עצמו. לא חזר בו, לא דיו לישראל אלא אפלו לגוי: ואבן משפית. לשון כסוי, כמו (שמוס לג כג) ושפתי כפי שמכסין הקרקע ברצפת אבנים: להשתחות עליה. אפלו לשמים, לפי שהשתחוואה בפשוט ידים ורגלים היא, ואסרה תורה

כי ואם לא יגאל באלה. באלה הוא נגאל, ואינו נגאל בשש: הוא ובניו עמו. הנכרי חייב במזונות בניו בישראל: כי כי לי בני ישראל עבדים. שטרי קודם: אני ה' אלהיכם. כל המשעבדן מלמטה פאלו משעבדן מלמעלה:

כו 6 לא תעשו לכם אלילים. כנגד זה הנמכר לגוי, שלא יאמר הואיל ורבי מגלה עריות אף אני כמותו, הואיל ורבי עובד עבודה זרה אף אני כמותו, הואיל ורבי מחלל שבת אף אני כמותו, לכך נאמרו מקראות הללו. ואף הפרשיות הללו נאמרו על הסדר, בתחלה הזהיר על השביעית, ואם

תפסיד רס"ג
 (ב) סבותי פאחפצ'והא. ומקדסי
 פהאבוה. אנא אללה אגאזיכם
 כירא:
 תְּקִימוֹן לְכוֹן. וְאַבֵּן סִגְדָא. לָא תִתְּנוּן
 בְּאַרְעֵכוֹן. לְמַסְגַּד עֲלֵה. אַרְיִ
 אֲנָא יְיָ אֱלֹהֵכוֹן: בְּ אֶת־שַׁבְּתֵי
 תִּשְׁמְרוּ וּמִקְדְּשֵׁי תִירָאוּ אֲנִי יְהוָה: ית יומי שְׂבִיָּא
 דִּילֵי תִשְׁרוֹן. וּלְבֵית מִקְדְּשֵׁי תִהוֹן דְּחִלִּין. אֲנָא יְיָ: פ פ פ

נז פיסוקים סימן לאחזוזה

— רש"י —

לעשות בן חוץ מן המקדש: ב אני ה'. נאמן לשלם שכר:

חסלת פרשת זכר

ברכה ראשונה שקודם ההפטרות

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם. אֲשֶׁר בָּחַר, בְּנִבְיָאִים טוֹבִים. וְרָצָה
 בְּדַבְרֵיהֶם, הַנְּאֻמִּים בְּאֵמֶת. בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה. הַבּוֹחֵר בַּתּוֹרָה,
 בְּמִשְׁחַ עֲבָדוֹ, וּבִישְׂרָאֵל עַמּוֹ. וּבְנִבְיָאֵי, הָאֵמֶת וְהַצְּדִק: (אמ)

הפטרות דבהר סיני

בירמיה סימן ט"ז

יְהוָה עֲזֵי וּמַעֲזֵי וּמְנוּסֵי בְיוֹם עֲרָה אֱלִיד גּוֹיִם יִבְאוּ
 מֵאַפְסֵי־אָרֶץ וַיֹּאמְרוּ אֶךְ־שֶׁקֶר נִחְלוּ אַבוֹתֵינוּ
 הַבֵּל וְאִין־בָּם מוֹעִיל: יְיָ. תִקְפִי וְרַחֲצֵנִי. וּמְשִׁיבֵי, בְּעֵדֵן עָקָא.
 לְשִׁימַע גְּבוּרַתְךָ. עִמְמִין יִיתוֹן, מְסִיפֵי אַרְעָא. וַיִּמְרוּן. בְּרַם לְשֶׁקֶרָא,
 פְּלַחוּ אֲבֹהֵתְנָא. לְלִמָּא, וְלִית בְּהוֹן הַנְּאָה: בְּ הִיעֲשָׂה־לוֹ אָדָם
 אֱלֹהִים וְהָמָּה לֹא אֱלֹהִים: הָאִפְשָׁר דִּיעֲבִיד לִיה אַנְשָׂא, דְּחִלֵּן.
 וְאַנּוּן טְעוּן, דְּלִית בְּהוֹן צְרוּךְ: גְּ לָכֵן הִנְנִי מוֹדִיעֶם בַּפֶּעַם הַזֹּאת
 אֲוִדִיעֶם אֶת־יָדֵי וְאֶת־גְּבוּרַתִּי וַיִּדְעוּ כִּי־שָׁמִי יְהוָה:

בְּכִין, הָא אָנָּא מְחַוֵּי לְהוֹן. בְּזַמְנָא הָדָא. אֲחֻינּוּן יְת פְּרַעְנוּתִי, וְיֵת מַחַת
 גְּבוּרְתִּי. וַיִּדְעוּן, אַרְי שְׁמִי יִי: ֶ חַטָּאת יְהוּדָה כְּתוּבָה בְּעֵט
 בְּרִזָּל בְּצַפְרֵן שְׁמִיר חֲרוּשָׁה עַל-לוּחַ לְפָס וּלְקַרְנֹת
 מִזְבְּחֹתֵיכֶם: חוֹבֵי בֵּית יְהוּדָה. כְּתִיבִין. בְּעֵט דְּבִרְזָל, בְּטַפֵּר שְׁמִיר.
 חֲרִיתִין, עַל לוּחַ לְבַהּוֹן. וּלְקַרְנֵת, אִיגוּרִיכוֹן: ֶ כְּזֹכֵר בְּנִיחָם
 מִזְבְּחֹתֶם וְאֲשֵׁרִיחָם עַל-עֵץ רַעֲנָן עַל גְּבְעוֹת הַגְּבִהוֹת:
 כְּאֲדָכְרָא בְּנִיחָוֹן, אִיגוּרִיחָוֹן. וְאֲשֵׁרִיחָוֹן, תַּחֲוֹת כָּל אֵילָן עַבּוּף, עַל, רְמָתָא
 מְנַטְלָתָא: ֶ הָרְרִי בַשָּׂדֶה חִילָךְ כָּל-אוֹצְרוֹתֶיךָ לְבֹז אֲתוֹן
 בְּמַתִּיךָ בְּחַטָּאת כָּל-גְּבוּלֶיךָ: עַל דְּפִלְחָתוֹן עַל טוּרֵיָא, בְּחַקְלָא.
 נְכִסִּיכוֹן כָּל בֵּית גְּנֻזִיכוֹן, לְבָזָא אַמְסַר. בְּחוּבִין דְּהוּיִתוֹן פְּלַחִין לְטַעוֹתָא,
 בְּכָל תַּחֲוּמֵיכוֹן: ֶ וְשִׁמְטָתָהּ וּבְךָ מִנְּחַלְתֶךָ אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ
 וְהַעֲבַדְתִּיךָ אֶת-אֵיכֶיךָ בְּאַרְצָא אֲשֶׁר לֹא-יָדַעְתָּ כִּי-אֵשׁ
 קָדַחְתֶּם בְּאַפִּי עַד-עוֹלָם תִּוְקַד: וְאִתִּי סְנָאָה עַל אֲרַעְכוֹן, וְתִהִי
 צְדִיָּא בְּשִׁמְטָתָא. וּבְכִין אַעֲבִיד פְּרַעְנוּת דִּינִין עַד דְּאֶגְלִי יִתְכוֹן
 מֵאֲחַסְנֵתְכוֹן, דִּיהִבִּית לְכוֹן. וְתַשְׁתַּעֲבְדוּן, לְבַעֲלֵי דְבְּבִיכוֹן. בְּאַרְעָא, דְּלֹא
 יָדַעְתוּן. אַרְי קְדוּם תַּקִּיף בְּאִישָׁא. נֶפֶק מִן קַדְמֵי בְּרַגּוֹ, עַד עֲלָמָא יְחוּל:
 ֶ כֹּה | אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי אֲרָוֶר הַגָּבֵר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּאָדָם וְשָׁם
 בְּשָׂר זֶרְעוֹ וּמִן-יְהוָה יִסּוּר לְבוֹ: כְּדִנּוּן, אָמַר יִי. לִיט גְּבִרָא,
 דִּיתְרַחֲמִין בְּאֲנָשָׁא. וַיִּשׁוּי בְּסַרְא, רַחֲצִינִיָּהּ. וּמִן מִימְרָא דִּינִי, יַעֲדִי לְבִיָּה:
 ֶ וְהָיָה כְּעַרְעַר בְּעַרְבָּה וְלֹא יֵרָאֶה כִּי-יָבֹוא טוֹב וְשָׁכֵן
 חֲרָרִים בְּמִדְבַּר אֲרָץ מִלְחָה וְלֹא תִשָּׁב: וַיְהִי, כְּעַפּוּבֵיתָא
 בְּמִישְׁרָא. וְלֹא יִחְזִי, אַרְי יִיתִי טוֹבָא. וַיִּשְׁרִי דְלֹא וְלֹד, בְּמִדְבַּרָא.

זולק הדקדוק: בחטאת כל-גבוליד. הכי גרסינן, ול"ג 'וכל' בבי"ת בכל ספרי תימן, היפך הדפוסים:

בְּאַרְע סְדוּם, דְּלֹא אֶתְיַתְּבַת: ^ד בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בִּיהוָה
וְהָיָה יְהוָה מִבְּטַחוֹ: בְּרִיךְ גְּבוּרָא. דִּיתְרַחֲמִין, בְּמִימְרָא דִּינָא וְיְהִי
מִימְרָא דִּינָא, רַחֲצִינִיה: ^{יא} וְהָיָה כְּעֵץ | שְׁתּוּל עַל-מַיִם
וְעַל-יּוֹבֵל יִשְׁלַח שָׁרְשָׁיו וְלֹא (כ' ירא) יִרְאֶה כִּי-יָבֵא חֹם
וְהָיָה עָלָיו רַעַנָּן וּבִשְׁנַת בַּעֲרַת לֹא יִדָּאָג וְלֹא יִמְיֵשׁ
מַעֲשׂוֹת פְּרִי: וְיְהִי כְּאֵילָן, דְּשִׁתִּיל עַל מַבּוּעַ דְּמִינָא. וְעַל נַגְדִין, יִשְׁלַח
שָׁרְשׁוֹהִי. וְלֹא יַחֲזִי, אֲרִי יִיתִי חוּמָא. וְיִהוֹן טְרַפּוּהִי, עֲבוּף. וּבִשְׁנַת בַּעֲרַתָּא,
לֹא יִתַּר. וְלֹא יִפְסֹק, מִלְּמַעְבַּד פִּירִין: ^{יב} עֵקֶב הַלֵּב מִכָּל וְאֲנִשׁ
הוּא מִי יִדְעֵנוּ: נְכִיל לְבָא. מְכּוּלָא, וְתַקִּיף הוּא. מִן, יִדְעִינִיה: ^{יג} אֲנִי
יְהוָה חֲקַר לֵב בַּחֲן כְּלִיּוֹת וְלִתְּת לְאִישׁ (כ' כדרכו) כְּדַרְכּוֹ
כְּפָרִי מַעֲלִיּוֹ: אֲנִי יי. חֲקַר לְבָא, בַּחֲר כּוּלִיתָא. וּלְמַתָּן לְאֲנִשׁ,
כְּאֹרְחַתִּיה. כְּפִירִי, עוֹבְדוּהִי: ^{יד} קָרָא דָּגַר וְלֹא יִלְד עֲשֵׂה עֲשׂוֹר
וְלֹא בְּמִשְׁפַּט בַּחֲצִי (כ' ימו) יָמָיו יַעֲזֹבֵנוּ וּבְאַחֲרִיתוֹ יְהִיָּה
נָבֵל: הָא כְּקוֹרְאָה דְּמַכְנִישׁ בִּיעִין, דְּלֹא דִילִיה. וּמִשְׁחִין אֶפְרוּחִין,
דְּבַתְרוּהִי לֹא יְהַכּוּן. כִּן כָּל גְּבוּר רְשִׁיעַ דְּקִנֵּי נַכְסִין, בְּלֹא בְּדִינָא. בְּפִלְגוֹת
יוֹמוֹהִי, שְׂבִיק לְהוֹן. וּבְסוּפִיה, מִתְקַרֵּי רְשִׁיעָא: ^{טו} כִּסָּא כְבוֹד מְרוֹם
מִרְאֲשׁוֹן מְקוֹם מְקַדְשָׁנוּ: פְּרַעְנוֹתָא, תַּתְעַבִּיד מְנִיָּה. מִן קְדָם
דְּשַׁכְּנִיתִיה עַל פְּרָסִי יְקָרָא בְּשֵׁמי מְרוּמָא, עֵיל מִן אֹלָא. מְקַבִּיל, אֶתְר
בֵּית מְקַדְשָׁנָא: ^{טז} מְקוֹה יִשְׂרָאֵל יְהוָה כָּל-עֲזָבִיד יִבְשׁוּ

זולק הוֹקְדוּק: מְבַטְחוֹ. הַטִּי"ת בפתח ממשקל מפעל. וכתב בעל לחם חמודות בדרך פ"ח
ע"ב וז"ל, ויש מזה המשקל בדגש בקבוץ ובכינוי, מן משמן, אכלחו משמנים (עזרא-נחמיה
ח-י) במשמניו רזון. ומן משגב, משגבי ומנוסי (שמואל-ב' כב-ג') ומן מבטח, מבטחי
מנעורי (תהלים עא-ה') והיה ה' מבטחו (כאן) ולהורות שהיתה החי"ת ראויה להדגש, הטי"ת
פתוחה, עכ"ל. פי' כפי הכלל שאותיות אחה"ע לא ידגשו:

כ' יסורי) וְסוּרֵי בְּאֶרֶץ יִכְתְּבוּ כִּי עֲזָבוּ מְקוֹר מַיִם-חַיִּים
 אֶת-יְהוָה: סְבוּר יִשְׂרָאֵל, יי. כָּל דְּשִׁבְקוּ פְּלַחְנָךְ, יִבְהַתּוּן. וְרִשְׁיַעֲיָא
 דְּעִבְרוּ עַל מִמְרָךְ בְּגִיהַנְס, אַנּוּן עֲתִידִין לְמַפֵּל. אַרִי שְׁבִקוּ פְּלַחְנָךְ, יי.
 דְּבִדִּילִיה אֶת מִיתֵי עֲלִיהוֹן יִקְרָא, כְּמַבּוּע דְּמִינָךְ. דְּלֵא פְּסֻקִין, מוּהִי:
 רַפְּאֵנִי יְהוָה וְאֶרְפָּא הוֹשִׁיעֵנִי וְאוֹשַׁעַה כִּי תִהְלֹתִי
 אֶתְּהָ: אֲסִינִי יי, וְאֶתְּסִי. פְּרוּקְנִי, וְאֶתְּפְּרִיק. אַרִי תִשְׁבַּחְתִּי, אֶת:

(גְּאֲלִנוּ יְהוָה צְבָאוֹת שְׁמוֹ קְדוֹשׁ יִשְׂרָאֵל):

(פְּרֻקְנָא. יי צְבָאוֹת, שְׁמִיהָ. קְדִישָׁא, דִּישְׂרָאֵל):

על דא יתפרד וישתבח, שמא רבא קדישא. די לעילא, חיא וקימא. מברך הוא לעלם,
 ולעלמי עלמא:

גדד למנוחת שבת ושני וחמישי

אם בחקתי

תפסיד רס"ג

חמישי כשהן מחוברות בספרי תימן

ג) אלא אן סרתם פי רסומי.
 וְחַפְצֵתֶם וְצִיאֵי. וְעַמְלֵתֶם
 בְּהָא: ד) נזלת אגיאאתכם פי
 אוקאאתהא. ואכרגת אלארין
 אדאהא. ושגר אלצחרא

אם-בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְאֶת-
 מִצְוֹתַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם
 אֹתָם: אם בקימי תהכון. וית פקודי

תשרון. ותעבדון יתהון: ונתתי גשמיכם בעתם
 ונתנה הארץ יבולה ועץ השדה יתן פריו: ואתינ
 מטריכון בעדנהון. ותתין ארעא עללתה. ואילן חקלא יתין אביה:

— רס"י —

לשמור ולקיים, כמו שנאמר (דברים ה 6)
 ולמדתם אתם ושמרתם לעשותם: ד בעתם.
 בשעה שאין דרך בני אדם לצאת, כגון
 בלילי שבתות ובלילי רביעיות: ועץ השדה.
 הן אילני סרק, ועתידין לעשות פרות:

ג אם בחקתי תלכו. יכול זה קיום המצוות.
 כשהוא אומר ואת מצותי תשמרו, הרי קיום
 המצוות אמור, הא מה אני מקיים אם בחקתי
 תלכו, שתהיו עמלים בתורה: ואת מצותי
 תשמרו. הווי עמלים בתורה על מנת